

Numerul 26. Oradea-mare 29 iunie (11 iulie) 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Arta (in special drama) și morala.*

Înainte de a ne dăm în amănunțita tratare a acestui obiect, să ne clarificăm asupra acestor două noțiuni și să stabilim întotdeauna, ce înțelegem sub artă? Nu mi-e intențiunea, a vă prezenta o profundă și filosofică definițiune a artei, a esenței, legilor și condițiilor ei; constat numai atât, că datorința artei, prin urmare și a dramei e, a ne face cunoscuți cu momentele cele omenești — însemnate ale vieții reale. În decursul disertațiunii mele voi avea ocaziune a espune mai precis, cum înțeleg eu aceasta datorință a artelor. Cele dișe aici despre artă ne arată, că aceasta nu e altceva, decât o imitare a naturii cu anumite mijloace, crearea unei lumi noue: lumea fantasiei, lumea idealelor omenești. Nu voesc să discut din punct de vedere utilitar, dacă e arta de folos, sau nu, căci doar e cunoscut, că arta isvoreșce din unele pasiuni și instincte înăscute omului, din plăcerea aceea, cu care ne delectăm în imitațiuni de ori ce natură.

Ca să putem gusta opurile de artă, se cer trei lucruri. Înainte de toate e de trebu-

ință, ca noi să observăm opul de artă; dacă e pictură să-o vedem, dacă e dramă să-o auzim și privim, dacă e parc împodobit cu flori, să mirosim acele flori.

Se cere mai departe, ca cele observate, vădute sau auzite să le punem în raport, să le comparăm cu conținutul minții noastre, se cere o muncă compara-

rativă a minții omenești. Ca să putem observa lucrurile, trebuie ca mai înainte să fim învățați a observa; ca să șcim separă și compară e de trebuință, ca să avem în privința aceasta esperințe, altcum ignoti nulla cupido.

Al treilea factor al gustării estetice e cunoașterea și priceperea înțelesului, însemnătății celor observate.

Pentru ca madonele lui Raffael să ne umple inima cu plăcere estetică atunci când le privim, se cere, ca să șcim eine e Maria și cine Christos din brațele ei, să cunoașcem iubirea de mamă a Mariei față de fiul seu și acele dureri, pe cari le-a suferit Maria pentru Christos.

Din conlucrarea acestor 3 factori rezultă gustarea estetică.

Atunci, când comparăm cele observate cu conținutul intelectului nostru, și când ne șcim da seama de aceea ce ne spune opul de artă, se nasc în inima noastră unele sentimente plăcute, vesele și înseminătoare și atunci vom dișce,

EDHEM PAȘA.

* S'a cetit în adunarea de la Orăștie a Societății pentru fond de teatru român, la 18 iunie 1897.

că opul de artă ne delectează. Delectarea, plăcerea estetică, cel mai nobil și mai curat simțământ, e ținta artei.

Ce e morala? Morala culminează în *bine*, precum formează caracterul artei *frumosul*.

Bună se numește ori ce acțiune și faptă, care fiind în deplină consonanță cu preceptele morale, promovează bunăstarea și fericirea omenească, pe scurți ori și ce faptă, care corespunde dorințelor spre fericire ale omenimei. Moral e ce e bun pentru propășirea singularicului individ și a omenimei întregi; imoral e, ce e reu și stricăcios. Morala e stăpâna tuturor activităților omenești. Dintre științe mai cu seamă etica și religiunea se ocupă de învățăturile și condițiunile moralei; ele sunt propovăduitoarele moralei creștinești. Ținta supremă a moralei e deci binele obștesc și cerința ca individul să dispară față de omenime, de întreg, să se contopească în acest întreg și ca fericirea personală să fie mai pe jos, decât fericirea tuturor.

Ținta finală a artei e plăcerea estetică, deșteptarea unor sentimente line și curate în inima omului, cari în ultima analiză încă au să promoveze fericirea omenească.

Premițând aceste, să scrutăm mai în detalii, ce raport există între artă și morală, să vedem suntem oare în drept a pretinde de la artă efect moralizator și dacă sub morala pretinsă de la artă, avem să înțelegem morala creștinească, sau un alt gen de morală și apoi să căutăm, de cumva e permis, ca arta să desconsidere sau să vatăme morala și întru cât oferă morala artei foloase.

Tema aceasta e una dintre acele, cari preocupă mai mult pe învățați în timpul de aji, când pe terenul cel vast al artelor ne întâlnim cu atâtea direcțiuni nouă: naturalism, symbolism, decadence, satanism etc.

Dintre toate genurile artei este drama și în cadrul acesteia tragedia, cel mai important, prin urmare voi fi în disertațiunea mea cu mai multă atențiune la acest gen de artă.

Plato a fost cel dintâiu estetician, care s'a ocupat de raportul artei față de morală. În opul său „Politeia” ne spune, că dramaticii ar trebui eliminați din stat, pentru că opurile lor sunt demoralizatoare, înfățișându-ne acele pasiuni demonice, cari sunt periculoase pentru omenime. Aceasta părere s'a păstrat și în decursul evului mediu.

Eră un timp, și nu de mult (secolul al XVIII-lea) când așteptă lumea de la poezie și în special de la dramă unele servitii, ca să ne distragă și să ne desfăteze, sau ca să ne învețe și să ne îndrepte. Lessing, cel mai genial estetician al timpului său, ne spune în Dramaturgia de Hamburg, că arta trebuie să ne învețe ce-i bine, ce-i reu, ce-i folositor și ce-i stricăcios, ce să facem și ce să întrelăsăm. Acea grupă de scriitori, cari se numiau pe sine în literatura germană din secolul trecut, *stürmer* și *drönger*, prețineau de la dramă o influință curat moralizatoare.

Schiller, unul dintre luptătorii acestei direcțiuni literare, a scris la 1784, pe când eră dramaturgul teatrului din Mannheim, o disertațiune intitulată: „Teatrul ca instituțiune moralizatoare”. În aceasta lucrare ne spune, că tragedia corege lumea prin compătimire și teamă, iar comedia prin glumă și satiră. Dramaticii sunt pedepsitorii celor rei și apărătorii celor buni, chiar și celor mari și puternici le spun dramaticii verde și fără teamă părerile lor despre ei.

Arta nu în sine și prin sine deșteaptă plăcere în

noi, ci numai întru cât ne servește de directivă în viața practică. Astfel Schiller se așteptă la opuri, cari să trateze aberațiunile și erorile educațiunii, sau, cari să represinte vederile politice ale unui întreg popor față de guverne și domnitori.

Studiând Schiller mai adânc condițiunile și esința artei, tot mai mult s'a convins, că a greșit, când a pretins de la artă un servitiu atât de neartistice și mai târziu se abătă de la aceasta părere, de și nu pe deplin.

Goethe are meritul, de a fi arătat și accentuat, că arta nici nu ne învață numai, nici nu ne corege și ne îndreaptă pe calea binelui, ci ne înfățișează pe om așa, precum e cu toate scăderile și părțile cele bune ale lui și ne arată raportul dintre el și dintre lumea esternă, în care trăește.

Astăzi s'a convins esteticianii teoretici despre aceea, că e nejust a pretinde, ca arta să ne învețe și să moralizeze. Și de și astăzi nu mai pretind esteticianii și artiștii, ca arta să moralizeze direct, de și nu doresc ca persoanele tragediei să fie reprezentanții și apostolii ideilor morale pe scenă, totuș cer ca arta nu direct ci indirect, prin înfricare, prin intimidare să moralizeze, abătând lumea de la reu. Să arate acele momente și scene ale vieții omenești, în cari ne surprinde triumfarea reului și desastrul binelui.

Direcțiunile cele mai nouă ale literaturii și în deosebi naturalismul, pare că prețind ca poezia și în prima linie dramaticul să fie un apărător al moralei, care să ferească lumea prin opurile sale de imoralitate.

Spre scopul acesta se servesc acești scriitori de acele momente și evenimente ale vieții omenești, peste cari planează un ce ~~îngăimantător~~.

Se pare că se ferec chiar de reprezentarea pe scenă a momentelor înveselitoare din viața reală. Ei voesc să fie moderni, și aceasta numire și-o câștigă numai așa, dacă ne vor arăta fătăria, farizeismul și părțile cele putrede ale societății de aji și dacă vor stărni în noi un strigăt contra imoralității și un dor după o viață mai veselă și mai sănătoasă. Ca o degenerare a acestei direcțiuni artistice e de a se privi *satanismul*, aceasta îndrăgire a reului, numai și numai pentru că e reu.

Aceasta direcțiune literară se manifestă în o ură neîmpăcată față de tot ce e bun și în o resculare diavolească în contra lui Dumnezeu. Și pentru a-și ajunge scopul mai sigur, se bazează pe credință, cu imorala intențiune de a o batjocori și satirisa. Satanismul crede în învățăturile lui Christos, inse nu-ș pleacă capul înaintea lor; crede în existența raiului, dară îl desprețuește cu un ris demonic; crede în pedepsele vieții eterne, dar le nesocotește și se declară pentru satana și în contra lui Dumnezeu.

Aceasta direcțiune literară, aceasta adorațiune a reului e o aberațiune a unor scriitori francezi și americani. Ea ese inse din sfera cercetărilor mele și este tot odată contrară legilor artei, de oare ce vatămă cu intențiune vedită morala.

Acei scriitori, cari mai cu seamă voesc să moralizeze omenimea prin dramele lor, propovăduind morala indirect prin intimidare, sunt Ibsen, Hauptmann și Sudermann.

În decursul cercetării mele voi arăta, de cumva e corectă o astfel de moralizare, și întru cât corespunde ea firei artelor.

(Va urmă.)

DR. IOAN BUNEA.

Nu-i lut...

*Nu-i lut în aste forme ideale:
Al ochilor safir, rubinul buzii,
Mărgăritarul lacrimilor tale —
Icoane-s par' că de iluzii!*

*Deci lasă-me, ca 'n ris, să stau aproape,
Să-mi răsăm fruntea, să-ți admir zămbirea;
În mărgenitul lungilor pleoape
Eu am găsit nemărgenirea.*

*... O regi, voi dobândiți popoare multe;
Avari, mult aur; voi viteji, venime;
Un singur dor aş vré să mi s'asculte:
Iubila mea — și-un colț din lume!*

GEORGE MURNU.

P a r m e n o.

Comedie în 5 acte de Publius Terentius Africanus.

(Urmare.)

ACTUL V.

Scena I.

TAIS și PITIAS.

TAIS.

Cât timp, nerușinato, mai vrei să me omori?
Vorbești așa cu mine pe scurt și 'n ghicitori.
„Eu știu; nu știu nimică. S'a dus — cu asta pace.
Nu vrei să spui odată? Pamfila, ved, că tace
Și plânge, iar vestimentu-i e rupt! Castratul dus!
Tu taci, aud? Ia seama și spune-mi!

PITIAS.

Eu (i-am spus—

El n'a fost Dorus, selavul.

TAIS.

Dar cine? Ce păcate!

PITIAS.

Cherea —

TAIS.

Ce Cherea? Ce om e el?

PITIAS.

E frate

Cu Fedrias.

TAIS.

Tu? Sluto, ce spui?

PITIAS.

Așa mi-a spus.

TAIS.

Dar ce-a cătat în casă? Și cine l-a adus?

PITIAS.

Eu nu știu. Dar Pamfila, cred că i fuses dragă.

TAIS.

De-aceea plânge fata și tace ziua 'ntreagă?

PITIAS.

Așa gândesc!

TAIS.

Ah, Doamne! Cherea de-a făcut
Aceasta faptă, totul, dar totul e pierdut — —
Și nu (i-am spus eu ție, plecând, să bagi de seamă?
Nu știi, nelegiuitor, nu știi tu cum me chiami?

PITIAS.

(i-am ascultat porunca, dar ce eră să fac?
Am dat copila 'n grija castratului — el drac!
Așa mi-ai spus tu ănsăși.

TAIS.

(i-am spus! Când lupul vine
Tu-i dai în pază melul. Scârboaso, mi-e rușine
Că pot să fiu sedusă 'n acest fel!

(Cherea vine.)

Ce om o fi și ăsta?

PITIAS.

Ah, Tais, ăsta-i el!
Cherea. Haid să-l prindem de grabă. Tocmai bine.

TAIS.

Ce vrei cu el, smintito?

PITIAS.

Ce vreu? Nu veți tu bine,
Nu veți nerușinare în ochii lui?

TAIS.

Tu veți?

PITIAS (a parte.)

Ce proastă-i câte-odată și Tais, să me crești!

Scena II.

CHEREA, TAIS și PITIAS.

CHEREA.

Așa eră să fie? Și-apoi? Apoi ce-mi pasă?
Părinții lui Antifo, vedeam, că sânt în casă
Și nu puteam să intru la ei într'un vestment
De rob. Am stat la ușă. Dar nu știu care sfânt
Aduce chiar pe-acolo pe-un prietin. Eu, în stradă
Și 'n haina asta, drace! Și ca să nu me vadă
Prietinul, am rupt-o de fugă, pân' am dat
În strade mai ascunse; de-acei am apucat
Pe alte uliți strimte, și astfel tâlhărește
Ajung aici. Nici unul din toți nu bănuiește
Ce rob sânt eu —

E Tais? Acum mi-e calea grea.
Să fug? Să stau? Ce-mi pasă! Ce-mi poate face ea?

TAIS (cătră Pitias.)

Haid mergem mai aproape —

Ei, scumpul meu amice,

Fugiși?

CHEREA.

Așa, stăpână.

TAIS.

E bine, n'ai ce țice!
Frumos îți șade, Dorus, să fugi tu din odaie?

CHEREA.

Ah, iartă-me!

TAIS.

Crești poate, că scapi fără bătae?

CHEREA.

Să-mi ierți aceasta una. Și-a doua de-o mai fac,
Omoară-me.

TAIS.

Pot face aşá cum mi-e pe plac.
Ți-e teamă de mânia stăpânei tale, spune?

CHEREA.

A, nici decât!

TAIS.

Ce dară?

CHEREA.

Nimic.

TAIS.

Nu știi, nebune,
Că ești al meu. Ți-e teamă?

CHEREA (arătând pe Pitias.)

Me tem și m'am temut
Să nu me vândă proasta de ici.

TAIS.

Dar ce-ai făcut?

CHEREA.

Aș! cum să-i ȃic? O glumă. Nimica bună-oară.

TAIS.

Nimică e, infame, să 'nșeli tu pe-o fecioară.
Nu știi că-i cetașeană?

CHEREA.

Credeam, că-i roabă.

PITIAS.

Ea?

Ah monstrule și fiară, d'abiá me pot ține
Să nu te rup cu dinții.

CHEREA.

Încet, încet, nebună!

PITIAS.

Și-ți bați și joc de mine?

TAIS.

Taci, proasto!

PITIAS.

Asta-i bună!

Să tac? Pe dânsul par că l'o fi muștrând păcatul!
Nu-l veđi, se dá că-i Dorus, mințind nerușinatul!

TAIS.

Ei las-o asta 'n pace! — Și ție dragul meu,
Îți spun, că nu-ți stă bine. Și chiar dac' aș fi eu
Mai demnă de insulte, decât sânt ađi, ei-bine,
Eu totuș nu le sufer, Cherea, de la tine!
Tu ești încă nevrednic să-mi faci d'acestea! Da.
Prostia de om tinăr e toată fapta ta,
Dar câte neajunsuri nu-mi faci! Sărmana fată,
Pot eu, în starea asta în care-i aruncată,
Pot eu s'o dau acuma părinților? Păcat!
Tu m'ai făcut de-ocară, de ris, și mi-ai stricat
Atâte planuri scumpe și-o scumpă prietinie —

CHEREA.

Dar asta poate, Tais, un bun prilej să fie,
Ca eu și cu Pamfila pe veci de-acum să fim
Prietini! Câte-odată se 'ntemplă — noi mai șcim?
Șciu ȃei. Unui lucru alt țel ei pot să dee:
Fatal ce se începe, cu bine să se 'ncehe.

(Va urmá.)

GEORGE COȘBUC.

Noaptea...

*Noaptea când me prinde grija
Nenorocului vieții,
Rădămat de coate număr
Anii dulci ai tinereții.*

*Și din toți, ca o nălucă
Din visări înfiripată,
O iluzie-mi răsare
Și me farmecă de-odată.*

*Fericirea-i ori speranța
C'o să scap de chinul crud?
Nu! . . . de ceva îndreptare
Nici o șoptă nu aud.*

*Ținta mea este croită,
N'am vre-un bine să aștept;
Cine mi-a croit-o, nu știu,
Nici de unde-ș are drept.*

*Totul ce me 'nsufletește
De tresar voios și cânt,
E dușoara bucurie
Că m'apropiu de mormânt.*

P. CONDA.

Pe marginea riului.

(Idilă realistă.)

Apa riului erá limpede și curgătoare.
În dreptul unde me oprisem să mai odihnesc,
căci venisem după vâna de turturele, — albia
încolăciá malul verde, poporat de plute seculare,
pe crângile cărora cântau niște ganguri cu penele
aurii. Cerul erá senin, iar soarele părea că va
aprinde pământul.

Nu departe se auđiau clopote pe câmpul tiesit de
vite, chiote de copii, mugete de tauri și prin ameste-
cul confus de glasuri, o doină veniá să-mi farmece
auđul.

Mi-am rădămat capul de trunchiul unei plute
bătrâne, și m'am întins pe covorul de iarbă verde de
lângă mal. Privirea-mi erá ațintită spre cursul apei.

O țerancă se apropiá de albia riului, nu departe
de locul unde me aflam culcat.

Malul în partea aceasta fiind cam înclinat, fata
nu m'a putut zări.

Ea purtá pe umeri un fel de prăjină lungă, de
care atárná o coardă subțire la capătul căreia se aflá
prins un cârlig trident; băgai de seamă că erá o un-
diță și că venise la pescuit. Să fi avut 17 ani; se ru-
menise la obrazi ca para focului, fără indoială, că aler-
gase mult pe câmp, căci i curgeau sudorile pe frunte.

Me uitai la ea cu interes: erá de o înălțime po-
trivită, avea ochii negri, umbriți de niște sprincene,
cari evocau o dragoste rustică-fecundă. O cămașe cu-
sută cu rîuri și doue fote artistic lucrate în lăniță mul-
ticoloră, complectau podoaba îmbrăcăminteii sale, care
coordonau de minune cu o salbă de mărgele de cu-
loarea mărgaritarului. S'a uitat un moment cu luare
aminte împregiur, ca și cum ar fi vrut să se asigure

VICTORIA, REGINA ANGLIÆ.

de singurătatea împregiurimilor, apoi își suflecă mânicile, înodându-le la spatele grumazului, se descinse de fote, pe care le aședă pe creanga unui măceș înflorit, își prinse poalele cămeșei de cingătoare și în urma acestei găтели făcu un pas înainte pe marginea riului. Privi luciul apei, apoi o încercă cu vârful degetelor, îndoindu-se de mijloc ca o trestie mladioasă.

Apa eră călduță, ceea ce i dete îndrăzneală să înainteze cătră mijlocul albei.

Ținū prăjina în sens oblic, lăsând să se scoboare cărligul în adâncimea apei, înaintând pe cursul ei, dibuind cu băgare de seamă unda și încercând din când în când să ridice undița la suprafață cu vre-un păstrăv gustos, pe care îl vēră în săculețul ce-i atērnă ca o geantă de gât.

Privirea-mi lacomă imi eră ațintită împregiurul formelor ei desevășite; un moment în contemplațiu-ne mea, mi s'a părut înfățișarea ei pe undă arătarea vre-unei Sânziane din basme; i urmăriam toate mișcările, cel mai mic gest, cum se desemnă o umbră de tristețe pe figura ei veselă, de câte ori nu putea să prindă un pescuț și par' că me îndemnă o putere nevădută să merg să-i ajut fără să me vađă; aș fi vrut chiar să poruncesc tuturor peșcilor să se prindă de cărligul undiței sale — și câte și mai câte nu-mi hrăniă gândul în acel moment.

Pe mēsură ce înaintă, senzația nespus de dulce ce-mi procurase la început, vederea ei de aproape, începū acum a me chinui.

Nu o mai vēđui. Primul gând care me călăuzi în urma acestei torturi sufleteșei, fu a me ținē în apropierea ei pe marginea malului, în tot timpul cât va sta în apă; dar teama că ar putē să me zărească, m'a reținut pe loc, silind memoria să mi-o reproducă — desevășită — așa cum o vēđusem. Mi-o reproduceam în minte cel puțin, tot atât de vie și sprințenă cum o vēđusem, cu câteva clipe mai înainte, ba înă și mai mult în acest moment, simțiam par că reflectându-se în sufletul meu căldura ei și farmecul nespus de dulce al iubirei sale, ea și cum m'ar fi cunoscut de când lumea.

După un interval de câteva minute putui s'o vēd în fine, cum se jucă cu stropii de apă, cum i cădeau în păr și cum își seutură capul din grumazi cu eleganță, par că și-ar fi studiat ori ce gest și mișcare spre a prēsintă ochilor un interes deosebit. Pescuise ceva se vede, căci acum imi părū mai veselă decât adinea-uri; cum aș fi dorit s'o întreb, dacă ar primi să-mi vēndă mie aceea ce pescuise — i-aș fi dat toți banii ce-i purtam în portofoliul meu din busunar.

Nu mai avea mult ca să ajungă în dreptul măceșului, unde-și lāsase fotele.

Prezența mea în apropierea lor pārea a unei sentinele credincioase, care se simte fericită să vegheze în apropierea lor.

De câte ori, în intervalul cât se depārtase, nu-mi fulgerase prin minte să merg să-i sărut fotele.

Dar nu, o sficiune unită cu pudoarea mea de adolescent m'a reținut, țintuul pe loc.

Totuș, la apropierea ei imi veni ceva în gând: apucaii în mână bastonul meu de ducută, pe mânerul căruia strălucia o lamă de argint și un chip de femeie sculptat în os și-l asvērlii pe marginea riului; me gândiam cu o nervositate nespusă: trebuie să-l pescuiască, trebuie . . .

Într'adevăr, nu-i trebui mult bastonului s'ajungă în mâinile ei. Il prinse, îl examină cu atenție, reveni

invioratā la mal și-l puse lângă măceș, zimbindu-și mulțumită.

Își prinse din nou fotele de mijloc, desprinse nodul de la mâneci, și ținnd într'o mână undița, iar în cealaltă bastonul, făcu un pas înainte.

— Stăi, am trigat pe urma ei, hoată, mi-ai furat bastonul.

Fata a început să tremure, bastonul eră în mână ei.

— Uu . . . gemū ca, poștim dle, dacă e al dtale, poștim, eu n'am ce face cu el; nu mai spune te rog, că ți l-am furat, să nu audă vreun om din sat; nu ți l-am furat, de, crede-me . . .

— Ba mi l-ai furat fetițo, pe când dormiam colo lângă pluta aia.

— Deu, că dormiai?

— Dormiam veđi bine și tu mi l-ai șters frumos . . .

— L-am pescuit în apă dle, crede-me, să mor de ți-oiu minți.

— Aș, nu se poate, mi l-ai furat și acum trebuie să ne socotim la primărie.

— Domnișorule, fii bun, vai de mine, ce rușine!

Sērmana, printre genele ei zării o lacrimă, care me înduioșă așa de mult, încât am început să tremur, că am făcut-o să sufere, o rușine ce nu meritase; aș fi vrut să-i spui că o mint, că nodul care-l căutam în papură, eră numai un prilej de a începe vorba cu ea . . .

— Știi ce? te iert, dar eu o învoială.

— Să ne învoim, dīse cu hotărīre.

— Să te sărut odată . . .

A roșit ca o camelie, își puse mâna rađim sub bărbie, plecā apoi ochii în jos și pārea că așteaptă.

M'am uitat mult, mult, la ea; ~~totocmai~~ cum admir pe Madona lui Rafael, dar nu avusei curajul să o ating nici macar cu degetul.

Nu știu ce geniu imi însuflase credința acea momentană, că sărutarea mea de foc — ar veșteđi culoarea obrazilor ei trandafirū, și ar întunecā mai degrabă strălucirea ochilor ei.

Vēđēnd lăcerea mea, imi înlīnse bastonul, pe care îl apucaii mai mult instinctiv, și m'am răđemat pe el, și într'o mușenie desevășită, prin încrucișarea privirilor noastre pārea că ne-am înțeles de mai înainte asupra întregii situațiuini.

PETRU VULCAN.

Proverbe.

În casa celor fuduli și fanfaroni găseșei multe pânze de păcanjeni. (German.)

Treaba de ađi n'o lāsā pe mână. (Romānesc.)

De la rēsărit vine lumina. (Italian.)

Căștig fără pagubă nu se pomeneșce. (Romānesc.)

Lupu-i tot lup, chiar și în ziua de Paști. (Romānesc.)

Cum e stăpānul, așa-i și sluga. (Romānesc.)

Cucu își cântă numele. (Romānesc.)

D o r e i.

I

*Destul a fost o rază caldă
Prin ramuri dese să străbată,
O viorea ca să răsară
Pe-o glie tristă și uitată . . .*

*A fost de-ajuns ca buza-ți dulce
Odată numai să-mi zîmbească,
În sufletu-mi pătuns de jale
O primăvară să trezească.*

II

*Când o stea pe cer se perde
Lasă-un semu deschis auritu,
Dar curînd se stînge iarăș
În al nopții larg pustiu.*

*Astfel chipu-ți sfînt și mîndru
Sufletu mi-a luminat,
Dar te-ai dus și trist și singur
În durere n'ai lăsat.*

TRAIAN.

Henrik Ibsen.

-- Studiu critic. --

(Urmare.)

La 1864, Ibsen sevrîșește cea din urmă și cea mai reușită dintre dramele sale istorice: „Candidații de tron” („Kongsemnerne”). Persoanele piesii nu corespund nici de astădată istoriei. Ele sînt create de Ibsen de dragul ideiei, pentru care s'a scris drama întregă. Cu multă dibăcie și fineță află G. Brandes asta idee predominantă în următorul dialog dintre regele Skule și scaldul Jatgeir :

Skule : De care dar am trebuință pentru ca să devin rege ?

Jatgeir : Nu de darul inoioiei; căci atunci n'ai întrebă astfel.

Skule : De care dar, te întreb ?

Jatgeir : Stăpâne, tu ești deja rege.

Skule : Ești tu totdeauna atât de sigur, că ești scald ?

De câte ori nu-ș va fi pus Ibsen ănsuș asta întrebare : „e așa de sigur că eu sînt poet ? !” Ori ce scriitor trece prin acest stadiu de dubietate în puterile proprii și el e cu atât mai chinuitor pentru un poet mare, căci opurile sale nu sînt recunoscute de public și în fine tot numai publicul singur e în stare să lecutiască aste lupte sufletesci, cu toate că în cele mai multe cazuri el e un medic reu. H. Jaeger publică un șir de poezii de pe vremea aceea ale poetului, cari descriu chiar chinurile astei inoioi. Un demon adeseori îl cercetează și îi șoptește la ureche vorbe de inoioială :

și cât de 'ncet ar vré el să-mi șoptească
Ca clopote de morți le-aud eu răsunând . . .
Se 'ncolăcesc pe sufletu-mi secat

Atât de strins ca vița primăverii
Pe bețe sterpe-uscate și fără rădăcini.

Și dacă mai târziu nu mai aflăm în colecția lui de versuri astfel de poezii, cauza e, pentru că :

Nimic nu poate fi atîta de ridicol,
Ca elogii asupra liriceii miserii,
Ca poezii, din nașcere ce-s moarte,
Ca vaietu-unui suflet în noapte învelit !

Aceste doue „Eu“-ri din sufletul poetului sînt intrupate în Skule și în Haakon (citește Hocon)

Ne aflăm în primul deceniu al sutei XIII. Tronul Norvegiei e vacant, candidații sînt mulți și țara e sfășiată de partide. Norvegian se luptă cu Norvegian, frate cu frate. În sfîrșit Haakon fu ales de rege și pacea de toți dorită părea restabilită.

Unul singur în toată țara nu voiă înse pacea și acest om eră puternicul episcop Niklas. El încă s'a născut din neam fruntaș, cu șanse de a deveni rege, dar s'a născut fără putere, căci îi eră frică să se lupte.

„Aveam frică și totuș voiam să fiu comandant. regu. sîmțiam că sînt născut pentru de a deveni rege, eram sigur că voi pute pogoři împărălia lui Dumnezeu pe pămînt; dar sfinții nu mi-au ajutat. De atunci am urit mult, uriam tot capul ce se rîdică peste mulțime. Și uriam numai pentru că nu puteam iubi. Femei frumoase și ađi aș pute să inghit cu focoasa-mi privire. Sînt de 80 de ani și totuș simt indemnul de a omori bărbați și de a îmbrășoa femei; și în astă privință pății ca în lupte: doriam, voiam și eram născut fără putere; patimă mistuitoare — și numai un schilod ! Astfel am devenit preot, Rege sau preot trebuie să devină omul care vré să aibă putere neșermurită. (Ride.) Eu și preot ! Eu un om al bisericii !”

Neputînd ajunge ănsuș pe tron, nu voiă să ajungă nimeni. De aceea acum când momentul decisiv sosește, își întinde cursele. El încă e unul dintre candidații de tron și totodată cel mai periculos.

Privind la ceata candidaților, zărește doi : pe Haakon și pe Skule. Dacă va pute băgă între ei mărul de ceartă, a pus totodată un „perpetuum mobile” în mișcare, care nu va lăsa nici când să domnească un singur om în țară.

Și Niklas are ochi buni, căci acești doi bărbați sînt aceia, despre cari Margareta cu drept cuvînt dice : „De-ar fi aici un om din depărtări străine, ar trebui să-i cunoască pe cei doi din mijlocul a mii de oameni”.

Norvegia a fost prea risipitoare născînd în acelaș timp pe Haakon și pe Skule, amîndoi dotați cu inalte calități spirituale, amîndoi cu suflet nobil și cu o ambiție neșermurită.

Și totuș câtă diferență între ei !

Haakon e născut pentru de a fi rege. El e protejatu cerului, norocul îi e călăuză. Fruntea sa, sub care locuesc idei mărețe, e pururi încununată cu lauri. „Haakon avea trebuință de moartea timpurie a lui Inge și Inge muri; îi trebuia pază și ai sei îl păziră; avea trebuință de proba pe fier și numai-sa o sevrîși”. El are, ceea ce Niklas numește „ingenium”.

Niklas : Cine sevrîșește pe pămînt fapta cea mai mare ?

Skule : Cel mai mare bărbat.

Niklas : Și cine e cel mai mare bărbat ?

Skule : Cel mai curajos.

Niklas : Astfel vorbește ostașul. Preotul ar dice :

cel mai evlavios, — filosoful: cel mai înțelept. Dar nici unul n'are dreptate. Cel mai *norocos* e bărbatul cel mai mare; *el*, în care cerințele timpului se aprind în flăcări, nasc cugete în capul lui, pe cari ănsuș nu le poate cuprinde, îi arată drumul, despre care el ănsuș nu știe unde-l va duce, pe care inse totuș îl pășește și *trebuie* să-l pășească, până când aude mulțimea slăvindu-l în gura mare, și privind cu ochii holbați în giurul seu vede că a seversit o faptă mare.

Skule: E drept, Haakon are putere nemărginită.

Niklas: El are aceea ce Romanii numiau „ingenium”. Eu nu sînt un mare latin; dar *asta e ingenium*.

În mintea lui fierb ideale înalte, noue, „idei regești”, el vré să întemeieze din țara îmbucătățită o singură Norvegie. Pentru astă idee luptă, și învinge *pentru că crede în ea și 'n puterile sale*.

Iar *Skule*?

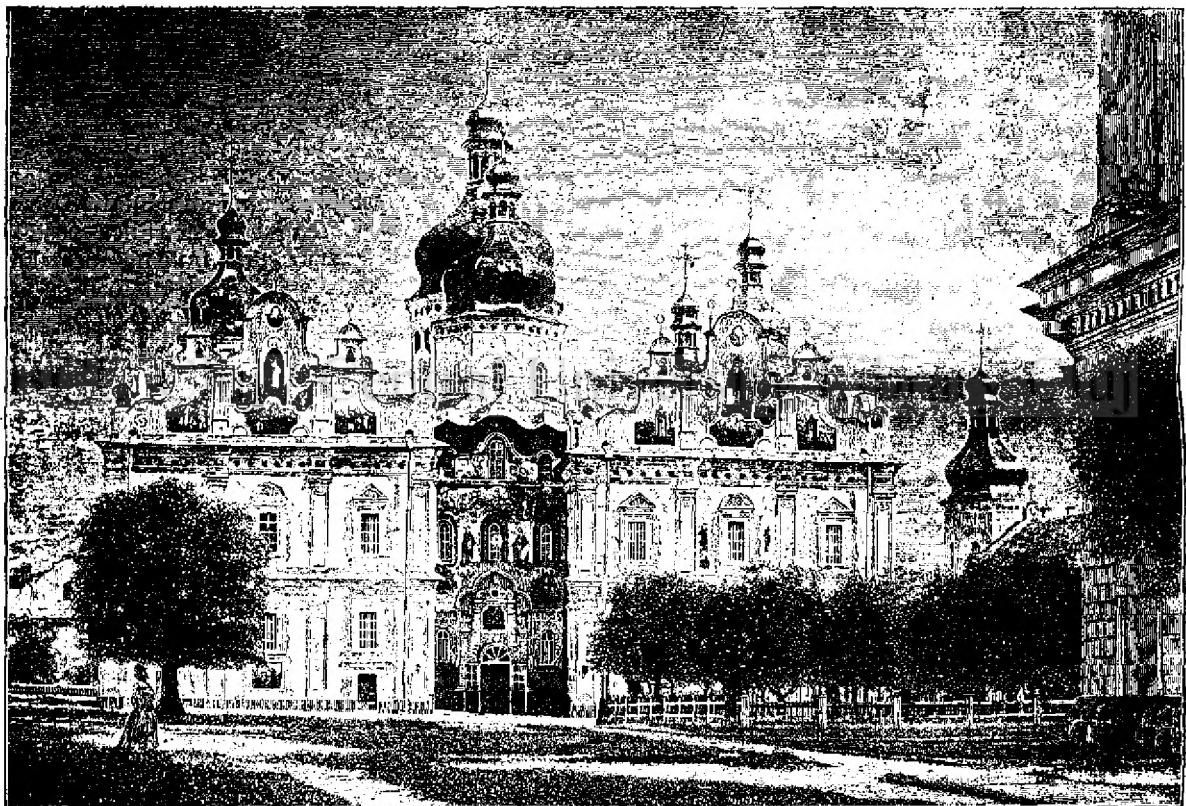
Slitungii* aleseră pe Erling Stejnvåg de domnitor. Iar răș auđiam un glas în mine: Skule e un general mai mare decât Erling! Dar ar fi trebuit să me stric cu Birkenbeinii* — *asta* eră *atunci* prăpastia.

Niklas: Și Erling deveni rege și . . . tu ai așteptat.

Skule: Am așteptat moartea lui Guthorm.

Niklas: Și Guthorm muri și rege deveni Inge Bordsson, fratele teu.

Skule: Atunci așteptai moartea fratelui meu. Eră bolnăvicios de la început; în fiecare dimineață, când ne întâlneam la sfânta liturgie, cercetam tainic, dacă boala nu progresează cumva. Fiecare durere, care făcea să i se contragă fața, eră o suflare de vânt pentru pânzele corăbiei mele și me mână mai aproape de tron. Fiecare oftat, prin care își ușură durerile și chinul, îmi sună ca un bucium din înălțimile munților,

Mănăstirea-Petersky în Kiew.

El e un „fiu mașter al lui Dumnezeu”. Născut cu o ambiție de rege, inse fără de „ingenium”, el ajunge până la caimacan, el e primul „duce” al Norvegiei și o duce până la aceea, că devine prima persoană în stat — după rege. Simțul seu de dreptate îl face să șovăiască, când ascultând de ambiție ar pute face ultimul și decisivul pas.

Skule: Asta e blăstēmul care zace pe viața mea întregă: că stau celui mai înalt atât de aproape — numai o prăpastie între noi — o săritură peste ea — dincolo titlul de rege, mantaua de purpur, tronul, puterea, totul — și de și le ved înaintea ochilor, dar la ele nu ajung . . . Când aleseră pe Guthorm Sigurdsson de rege, eram în flăcarea tinereții; par că auđiam ceva strigând în mine: delătură acel copil — tu ești omul crescut și puternic! Dar Guthorm eră fiul regelui, între mine și între tron eră o prăpastie . . . După aceea

ca un crainic venit de departe cu vestea, că în curând voi apuca cârma. Astfel am smuls din rădăcină ori-ce gând frățesc din mine, și Inge muri și — veni Haakon și Birkenbeinii îl aleseră pe el de rege.

Un pas, un singur pas avusese totdeauna de făcut până la tron, un pas ușor, căci el eră superior tuturor acestora. Dar pasul eră nelegal și de aceea nobilul Skule nu l-a făcut. Și astfel pierduse ocașie după ocașie și acuma prăpastia dintre el și tron devenise aproape imposibilă de sărit, căci în cale îi stă Haakon, despre care ănsuș dice: „Eu sînt un braț de rege, poate un cap de rege, dar Haakon e întreg rege”.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

* Numele celor doue partide politice mai puternice.

Correspondența cu mama

a doamnei *Alma de Dunca Schiau măritată Merritt.*

Telegramă 19 august 1896.

De tot bine, sănătoși, fericiți. Scriu mai în toate zilele, dar merg încet. Sărutări.

Alma.

VII

Aix les Bains 22 august 1896.

Mamuța dragă, dulce,

Inchipuește-ți, ieri numai am căpătat o epistolă scrisă de tine înainte de a pleca la Sibiu și spodiată la 10 a unei e. Dacă așa se face serviciul postal, atunci prișp cum că nu i-au sosit scrisorile mele trimise la Sibiu, poste restante.

Nu te teme, mamuța dragă, de succesele mele. Eu nu sunt persoana care să măi ascult d'acum poveștile bărbajilor. La toți le răspund, cum ai răspuns tu la București. Unuia, care face pe înamoratul nebun, i-am spus: de ce nu mi-a dîs toate acestea la Nizza, când eram nenărilorată; poate pentru că atunci eră periculos, ar fi trebuit să se bîsoare? Ah! mamuța dragă, să-i fi vîdît „das dumme Gesicht“. De mine, mamă dragă, nu-ș va bate nîme joc, nu-ți fie frică.

Am posat la Numa Bîncu; cum va fi ceva gata trimî.

Pe luni, 27 august, sînt dîensa, cu doue alte dame d'aci, patronesă a unei serbări de binefacere (Crêche.) Am luat cu 5 bilete à 20 franci și am vîdîdul enorm de multe. Voi avé o toaletă splendidă de la Fred, unul din priimii crotorii din Paris, casa ex Felix.

La Kromaulberg, Montreux, am scris și telegrafiat pentru toaletetele ce măi am la ea; dar nici un răspuns. Papa să fie liniștit, pe obraz nu pun nimic. Acî așeză o frumos și plăcut.

A trebînd și chem un doctor; suferiam mult de stomac. Mi a prescriș dietă aspră, căci a aflat că am un catar negligiat de stomac; iau și medicamente. De nu-mi va fi mai bine, trebuie să mergem, în septembrie, pe trei săptămîni, la Vichy.

George e bun și bîdîș și dîce că este așa de fericit, că nu șcie în ce conștîșcă. Mama lui a scris că me sărută și că me amobilează un apartament la dîensa în casă, căci vîdîș me aibă tot cu dîensa. Îți trimî o fotografie, cum vor fi gata.

Me bucur că ați regîlat bine afacerile.

La M. am scris; dar n'a răspuns. Lui T. nici moartă nu-i dau semn de existență; nu vreu să aile unde sînt, să-mi strîce menagiul.

Contele italian a plecat în fine. George îl numeșce „the unhappy Romeo“ (Romeo, cel nenorocit.)

Sîntem invitați la Paris la Mr. de B. vîdîș, colosal de bogat; mi-a pus la dispoziție, pe cît voi fi în Paris, caii lui de cîlărit, trăsurile lui, logia lui la Operă. E un vechiu amic al lui George.

Bărbătelul meu ar vof să ve serie, dar are un

deget reu rînit; doctorul îl caută. Ed. ve trimite complimente. Eu scriu mai în toate zilele; oare de ce nu-ți vin scrisorile?

Cu dineurile fac strictă socoteală cu maitre d'hotel și pentru mîncare, și pentru vinuri. Am fîecare și 2-3 persoane, cel puțin, la prînd; de m'aș lăsa pe omenia lor, unde aș merge cu socotelile?

Merg la biserică în toate dîminecile; sînt minunate liturgii cu musică.

Sînt invitată la „five o clock“ la toți englezii însemnați d'aci și în principalele saloane franceze.

Ieri la Villa des Fleurs am vîdîș pe viconte N. care a fost la noi la Nizza cu viconte Ch. Tot încă nu me poate suferi. Ce are oare?

George e așa de fericit că întînereșce „avne d'oeuil“. Multumese lui papuși pentru jurnal. Me rog, tot „Nouvelles Pester“.

Complimente la toți care-ș mai aduc amînte de mine.

Mii, milioane de sărutări pentru papa și muți de la *Paiul vostru.*

P. S. Toemai mi-au dîs niște americani că tata lui George a fost unul din cei mai puternici și dîn cei dîntîi oameni din New-York. G., dîce ei, are 4 milioane dol. și a pierdut înainte de 4 ani, 3 milioane la bursă. Este adevêrat că are a cîronomîș de la mama lui de doue ori cît i-a fost partea, toemai cum a spus.

VIII

Aix les Bains 24 august 1896.

Tatuși dragă, mamuți dragă,

Iată, merî lui tatuși pentru cartă postală. Am tradus-o lui George, care va serie îndată ce va fi bine cu un deget vulnerat. Astădî sînt patronesă la o serbare de binefacere. Am o pochiuă veștî lune de toată frumusețea. Sînt încă doue patronese și președînta. Să nu ve fie frică de gelosii și intrigi. Nu poate nimenea găsi nici cea mai mică observație de făcut în purtarea mea. Sînt, cum am fost totdeauna, amabilă, dar reținută. On m'adore mais on me respecte. (Sînt autorală, dar respectată.)

George e așa de bine, încît îl găseșe scîmbat; i se dîce că a aflat un tesaur, și el, mîndru cît se poate, vine acasă, me sărută și nu poate aila dîce decît „Çam so happy! happy! (sînt așa de fericit!) Și eu sînt deplin fericit.“

O pasiune a lui George este, să-mi ajute la îmbrăcat, Escelentă camerieră.

Fotografiile au reușit splendid, îndată ce vor fi gata ve trimî doue.

Lui T. nu-i scriu nimic; dacă-mi serie el, îi trimî epistola îndêrîl; căci toate trec prin mîna mea.

Rog pe mama să-mi dee consîlii despre ori ce; îmi vine greu singură; m'am invêțat tot sub aripele ei.

Așa cred că voi face pe George să mergem la Peșta; de și timpul e cam scurt.

Astădî, la concert, voi chaperonă (fi garde de dame) o jună engleză, mama ei fiind foarte bolnavă.

A greșit medicamentul ce avea să ia și a luat arsenic în loc. Îți poți inchipuți! . . .

Doctorul mi-a oprit băi reci; numai 27 de grade îmi permite; astfel iau în toate zilele.

Până ce am catar de stomac, nu trebuie să umblu pe jos și să mînănc numai anumite mîncări. Acî me numesc „la belle Madame Merritt“. Ce dîci?

Marți 25 august 1896.

Ieri a trebuit să intrerump serisoarea. O urmez. Concertul ce am patronat, a reușit de minune. Astăzi tot Aixul vorbește ce splendid am arătat. Bine că am destulă minte spre a nu deveni inchipuită. Când am intrat în sală, mi-a eșit înaintea președinta și de departe mi-a strigat, înaintea tuturor: „Ah! ma chère, vous êtes la plus belle femme du siècle“. (Ah! scumpa mea, ești cea mai frumoasă femeie a secolului.) Și acest compliment de la o damă!

Mâne sunt invitată la vicontesa L., o damă bătrână, care primește aci toată societatea înaltă și iarna la Cannes. Pe duminică ne-au invitat în logia ei; ție că e de tot înamorată în mine.

George spune, că crede că vom veni la voi. Mamuța, dragă, fii sigură că eu o voesc. Voi telegrafia ziua sosirii cu o săptămână înainte. Vom merge întâi la Paris și d'acolo vom lua Orient-Expres. Cred că la 8—10 septembrie vom fi la voi. Papuși nu trebuie să se mănească; șcii, e mai bine a auzi de bine, decât a vedea de rău.

Nu voi lua cu mine cameriera.

Mama lui George scrie, că ne arangiază un apartament la dânsa, că me sărută și așteaptă. Îți voi trimite un portret, îndată ce le am.

Pentru moment nu me ocup altfel decât cetesc și ascult bună muzică. Nu ve fie frică, nu joi.

Câte odată a trebuit să pun și eu câte un Louis, doi. Toate damele din societatea noastră o fac.

Haina pentru concert a fost făcută la Fred, Paris. Stă de minune. Am trimis d'aci pentru măsură, corsagiul verde închis și mi-a făcut un corsagiu splendid, la care n'a trebuit schimbat nici un punct. Fred celebru, lucrează la americane, engleze, la Ottero, Marcelle și toate elegantele vestite. Aci este de Marcy, celebră cu afacerea Lebaudy; s'o veți ce slută e; dar numai brillante de sus până jos. Acum este cu un român, D. M., mi se pare că-i cunoști familia.

Am primit de la Montreux corsagiul de damast galben; este admirabil și mult admirat.

Mi-a scris D., colonelul M. a trimis cartă p. f. și Mme G. cartă fără nimic. Se vede că nu-mi poate ierta că am refuzat pe fiul seu.

Am cunoscut pe generalul baron B. de S., a fost în diplomație și în România și în Viena. Cunoaște multe rude: pe Hessenstein, pe Stircea, Lupul etc.

Astăzi am venit de vreme acasă; George doarme, e 12 ore și mie îmi e somn. Tai! me culc. Hai să ne culcăm: cum ție tuși dragă. Bonne nuit, dragii iubiiți mei părinți, au revoir, je l'espère, à bientôt. Sărut mii, milioane de ori pe amândoi.

George vorbește mult de voi, ve iubește.

Alma.

Aix 26 august 1896.

Telegramă. (Tradus din franțuzească.)

Mulțumesc pentru felicitări. Fericiți, bine. Încă câteva zile în Aix. A revedere curând.

Alma.

IX

Aix les Bains, 27 august 1896.

(Tradus din franțuzește.)

Mamuța mea iubită,

Seusă căpeșelul de hârtie pe care scriu. Am revenit acasă la miezul nopții trecut și acum, voind a

scrie, observ că nu am pe ce. E prea târziu să mă deslept întregul Hotel d'Europe, sunând.

Mii de mulțumite pentru telegrama de felicitare a aniversării — adică luneiversare — a mariajului nostru. Fericea e aci; sper că nu va sbură de la noi. Eu de sigur nu voi fi cauza ce o va alungă!

Curând voi pute îmbrățișa pe mult iubiiți mei părinți; cred că venim la voi. Posibil că va trebui schimbă cabina luată pe batelul ce pleacă la New-York la 3 oct. Altfel ar fi prea scurt timpul spre a ve cerceta. Ieri am trimis o telegrama prin care îți spun că suntem bine și fericiți.

Dna Ch. mi-a trimis cartă de felicitare.

Am avut ieri corsagiul Louis XV galben; stă minunat și face admirațiunea tuturor.

Nu-i frig în Aix, dar foarte ploios. Sper că marți vom fi deja plecați; voi telegrafia când vom parăsi Aixul.

N'am cumpărat încă mantellă; nu sunt creațiuni noi, moda nu s'a pronunțat. A cumpără o pelerină de vară, nu se plătește acum, la finele stagiunii.

Țin registru de cheltuieli; dar n'am ce face, trebuie să fiu elegantă; șcii cum sunt americanele de luscuoase și eu, ca Madame Merritt, nu pot sta mai jos de ele.

Draguțul meu de papa să nu fie trist; noi suntem așa de ferice și mulțumiți!

Voi telegrafia o săptămână înainte ziua sosirii la Peșta, ca să poată mama pregăti toate fără a se ostent. Aveți servitori? șcii George e învățat cu iaqueli, la unul, de nu ai.

Cele mai dulci sărutări de la mica voastră

Alma.

Ilustrațiunile noastre.

Edhem Pașa. Războiul greco-turc, terminat cu înfrângerea deseversită a Grecilor, a adus la iveală numele supremului comandant al armatei turcești, nume până acuma nu prea cunoscut în storia imperiului otoman. Edhem pașa, capul armatei otomane, al cărui portret îl publicăm pe pagina primă a foii noastre, a arătat lumii din nou, că turcul e bun soldat; de aceea sultanul i-a și dat pronumele de „învieătorul“. Este un bărbat înalt, frumos și plin de energie. Disciplina ce a introdus, a contribuit mult la succes.

Victoria, regina Angliei. În luna trecută, la Londra s'au ținut niște serbări cari au seos din receală și pe calmii fii ai Albionului. Regina Victoria ș-a serbat jubileul de 60 de ani al domniei sale. Cu prilejul acesta s'au dat acolo o serie de festivități strălucite, la care au luat parte tot imperiul și au consimțit toți englezii de pe rotogolul pământului. De și femeie, regina Victoria a condus frânele domniei astfel, încât sub sceptrul ei s'au seversit o mulțime de lucruri mari și Anglia a luat un avânt de care nici odată nu s'a bucurat. Credem a face o plăcere celorlor nostri, publicând din incidentul acesta portretul actual al reginei jubilate.

Mănăstirea-Petersky în Kiew. Rusia e bogată în mănăstiri. Între toate inse nici una nu este atât de frumoasă și bogată ca mănăstirea Petersky din Kiew. Ea a avut un rol foarte însemnat în storia culturală a Rusiei, căci a fost un focal al luminării, unde s'a cultivat știința. Biblioteca ei este renumită și ănsaș mănăstirea e un cap de operă al arhitecturii orientale.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. *Regina României* se duce de câțva timp adese ori la Aleneu, unde profesorul Ajdukiewicz i face portretul pentru marele tablou care va aminti visita împăratului și regelui Francisc Iosif în România. — *Bustul fabulistului Gr. Alexandrescu*, inițiat de dna Smara, se va turna în bronz ȳilele acestea la București. — *Dna Smara* a pus sub tipar un volum de nuvele și alte m nuașuri, sub titlul „Mosaicuri”. — *Dr. T. Raica*, profesor la liceul din Ploești, de origine ardelean, a publicat acolo un volum intitulat „Studii Literare”, care cuprinde diferite lucrări literare, istorice, filologice și artistice. — *Dr. St. Volescu*, fost artist dramatic și membru în comitetul Teatrului Național, scrie istoria teatrului românesc.

Trei-ȳeci de ani de domnie ai regelui Carol I.

Academia Română, pentru a s bătorii jubileul de 25 ani ai domniei regelui Carol, a decis în ședința sa de la 27 martie 1890, să adune și să publice toate cuv ntările pe cari regele Carol le-a ținut la diferite ocașii. Acum publicațiunea aceasta a apărut in doue volume mari. Din „introducerea” semnată de dr. D. Sturdza, ca secretar general al Academiei, aflăm că lucrarea a fost redactată de dr. Eugen Brode, care „a realizat cu prisos decisiunea Academiei”. Lucrarea cuprinde cei trei-ȳeci și unul de ani ai domniei regelui Carol, încep nd cu 1866 și termin nd cu 1896*. Primul volum incepe cu portretul de acum-aș 32 de ani al prințului Carol de Hohenzollern; apoi urmează jur m ntul ce a deșur urc nd tronul, semnat de toți miniștrii. După „introducerea” amintită, găsim tabela cronologică a cuv nt rilor și actelor cuprinse in acest volum, încep nd cu telegrama lui Ion Brătianu cătră principele Carol-Anton de Hohenzollern, din 3/15 aprilie 1866 și p n  la 1880. Volumul al doile cuprinde cuv nt rile și actele de la 1881 și p n  la 1896. Este precedat de portretul reginei Elisabeta și de al regelui Carol și de un facsimil despre proclamarea regatului. C lind aceste pagine, veți par că deșfur ndu-se inaintea la istoria modernă a României, căci regele Carol a luat parte la toate mișcările naționale și culturale și pretolindene a avut să-și ȳic  cuv ntul incurgiator. Cu emoțiune frunz rim paginile cari tratează despre Plevna; dar cu aceeaș m ndrie recetim cuv nt rile ținute de regele, regina și de prințul Ferdinand la Academia. Totuși face o impresiune ad nc  și plină de fericire.

„**Enciclopedia Română**”, publicată din ins reinerarea și sub auspiciile Asociațiunii transilvane de dr. C. Diaconovich. A apărut fasc. IV., care cuprinde articolele „Așango—Balneografia” cu numeroase ilustrațiuni și harte. Litera A. se incheie cu pagina 338 cuprinde in total peste 3500 articole pe 676 coloane. Dintre articolele mai insemnate al fasc. IV amintim: Asia, cu o hartă excelentă lucrat  la F. A. Brockhaus in Lipsca și cu 11 tipuri asiatice; Asigurare; Asociațiune, Asoc. transilvană; Atanasiu Anghel; Athanasescu Dim.; Ate-neul român (cu ilustr.); Alhos; Aurelian P. S.; Australia (cu 10 ilustr. etnogr.); Austria, A.-Ungaria; Avicultura (cu 2 ilustr.); Axente Sever; Baba; Babeș; B c u; Băi (Băile Herculane de dr. G. Vuia, cu o panoramă și 4 tablouri excelente din officina Angerer & G schl in Viena); Balaș  (cu tabloul bisericeii D. Balaș ) etc. Acest fascicol, după cum s ntem informați, se va expedia peste c teva ȳile tuturor abonaților, cari au achitat prețul lui anticipativ. Abonamente se primesc la editorul W. Krafft in Sibiu și (pentru Rom -

nia) la C. Müller in București pe l ng  solvirea anticipativă a prețului pentru câte 5 ori 10 fasc.   fl. 1.— resp. lei 2.50.

Despre reuniunea română de musică din Sibiu.

Dr. D. Popovici, vestitul bariton dramatic român, care nu de mult a c ntat la Sibiu dimpreună cu reuniunea română de musică de acolo, apoi a dat tot acolo și un concert, a adresat dlui G. Dima, conducătorul acelei reuniuni, o scrisoare, reproducă de „Telegraful Român”, in care ȳice, că ast ȳi Sibiuul este cel mai frumos centru de cultură musicală al tuturor Românilor, atât din regat. c t și din celelalte ținuturi locuite de Români; iar reuniunea română de musică de acolo e cea dint iu și cea mai frumoasă reuniune de musică. Apoi adaugă: „Cum me bucur din suflet, că valoroasa dvoastre reuniune, fără nici o dotațiune bănească, stă ast ȳi la aș  in lțime, tot aș  imi pare de reu, că școlile de musică din regat, aș  ȳisele conservatoare de musică și declamație, dotate cu subvențiuni de la stat mai bine decat cele mai multe din conservatoarele renumite din străinătate, acele doue școli de musică din București și Iași, in treiȳeci și mai bine de ani de existență n’au fost in stare să inȳhabe absolut nimic in direcția c ntului de ansamblu”.

Opera română din București. Pentru stagiunea de operă la Teatrul Național s’au facut urmatoarele angajamente: dra Medianu, prima don  de forță; dra Franco, mezzo-soprană; dra M reulescu, contralto; dr. Vasiliu, tenor pentru operele serii și Bărcănescu, tenor secund; dna Vladaia, prima don  pentru opere comice; dr. Băjenaru, tenor pentru opere comice; dr. Calotescu, bariton. Corul a inceput deja repetițiunile cu „Mircasa v ndut ”, operă in 3 acte de Smelana.

Despre ortografia română. Dr. V. Dumbrava, profesor la gimnasiul din Beiuș, a scos la lumină o broșură intitulată: „Ortografia română in actuala sa dezvoltare”. Lucrarea conține urmatoarele capitole: Prefață. Istoria ortografiei. Regule ortografice și observări ortografice. Interpunctiunea. Modele de scriere română. In prefață autorul ne spune, că a vrut să dea un „Indreptar”, merit a regula, pentru trebuințele școlii și pentru usul privat, scrierea in starea, la care a ajuns ast ȳi in evoluțiunea ortografiei române.

Teatrul Național din București. Dr. Sp. Haret, ministrul de culte al României, a hotărit să face anul acesta reparațiunile necesare Teatrului Național. Reparațiunile s’au și inceput. Vechia scenă s’a demontat și in locul ei se va face o scenă de ter in Viena. Se va schimbă și mobilierul din sală. Lucrările vor trebui să fie gata la 15 septembrie.

Concerte și reprezentații teatrale *La Lugoș* reuniunea română de c nt și musică a aranjat marți la 6 iulie n. (S nzien) concert popular, sub conducerea dlui I. Vidu, c nt ndu-se compoșii de Podolean, Cerne și Vidu. — *La V rșeș* reuniunea de c nt ri gr. or. din Varadia va da m nc la 11 iulie serată musicală in reduta Alexandrovici, cu compoșii de Vidu și Porumbescu; in sf rșit se va juc  „Florin și Florica” vodvil intr’un act de V. Alexandri. Apoi va fi dans. — *La Sibiu* diletanții meseriași români dau ast ȳi s mbat  la 10 iulie n. o producțiune teatrală, juc nd piesa „Un secret” vodvil in 4 acte, traducere de dna Zoti Hodoș. — *La Sebeșul-săsesc* reuniunea română de c nt ri va da in sara de St. Petru și Pavel un concert, după care va urm  dans. — *La Zagra* reuniunea de c tire și c nt ri va da la 11 iulie n. o producțiune declamatorică-musicală, insoțită de petrecere populară.

G E N O U ?

Hymen. *Dl. C. Alimăneșteanu*, distinsul inginer de mine din România, duminica trecută s-a serbat în catedrala metropolitană din București, cununia cu *dșoara Sarmisa Bileescu*, doctor în drept. — *Dl. Ioan Doboșan*, comerciant în Gherțeneș, s'a logodit cu *dșoara Maria Arjoca* din Reșița.

Sciri personale. *Regele Carol* a dăruit pentru inundații din Galați 30.000 de franci. — *Principele Ferdinand al României* în cursul unei viitoare va fi înaintat la gradul de general și numit comandant al brigăzii de cavalerie din București. — *Dl. Wladimir Koroletko*, renumitul scriitor rus, se află de câteva zile în capitala României. — *Dșoara Olimpia Vlahu*, prima farmacistă română, e numită farmacistă la spitalul de copii din București. — *Dl. Alexandru Herbeu*, absolvent de teologie din Vinerea, precum aflăm din „Revista Orăștiei”, trimițând din viurile sale la expoziția din Bordeaux, a dobândit cel dintâiu premiu: crucea mare de aur și diploma de onoare. — *Părintele Simon Popovici*, preot militar, a fost distins de cătră Maj. Sa cu titlul de protopop militar.

Școala română civilă de fete din Sibiu. Primăria Programă școlii civile de fete, cu internat și drept de publicitate a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, pe anul școlar 1896-7, publicată de dr. Vasile Bologa, director. Cuprinde înfără o lucrare intitulată „Educațiunea fiicelor române de Elena Petrașcu, directoarea internatului și profesora de limba franceză. Apoi sciri școlare, de directorul. Din aceste scoatem următoarele informațiuni: În școală au funcționat 1 director, 3 învățătoare și 1 învățator, 2 catecheți, 4 instructori. În internat 1 director, 1 directoare, 1 medic, 1 guvernantă și 2 bone. Numerul elevelor în școală: în clasa primă 17, în a doua 19, în a treia 21, în a patra 10, în cursul suplimentar 21; în internat 51. Taxa internatului e 200 fl.

Gimnasiul românesc din Năsăud. Primăria Raportul despre gimnasiul superior fundațional din Năsăud pentru anul școlar 1896-7. Din acesta aflăm, că în anul școlar trecut gimnasiul acesta s'a împlinit anul al 34-lea al existenței sale. Director substituit a fost dl. dr. P. Tancu cu ajutorul profesorului I. Gheșe. Au funcționat 12 profesori. Gimnasiul se susține din fondul central școlastic al districtului Năsăud; anul trecut speșele de susținere s'au arcat la 20.440 fl. 19 cr. La finea anului au fost 253 elevi; 193 gr. c., 56 gr. or., 5 r. cat.; 248 Români, 3 Germani și 2 Maghiari.

Doctori noi. *Dl. Nerva O. V. Moldovan*, fiul fostului jude de tribunal Nicolae Moldovan, a fost promovat la universitatea din Cluj la gradul de doctor în medicină. — *Dl. Mihail Grosșian*, candidat de avocat din Sasca-montană, a fost promovat în 2 iulie la universitatea din Budapeșta la gradul de doctor în drept. — *Dl. Leușan Luca*, paroc gr. c. în Comioșul-mare, a fost promovat de universitatea din Budapeșta la gradul de doctor în dreptul canonic. — *Dl. Alexandru Marta*, candidat de avocat, a fost promovat la universitatea din Budapeșta la gradul de doctor în drept.

Petreckeri de vară. *La Mureș-Bogata* se va arangia la 11 iulie n. petrecere de vară în pavilionul construit în curtea școlii gr. c. În fruntea aranjamentului

stau dnii Nicolae Cucuiu, Ioan Boeriu, Adrian Cismaș, Cornel Cotoră și Teofil Moldovan. — *La Belleau* inteligența română, cu concursul unor tineri universitari, va da la 25 iulie bal filantropic, în folosul bisericii gr. c. de acolo. — *La Ciachi Gârbău* inteligența română va arangia la 18 iulie petrecere de vară în otelul Co-roana.

Catastrofa de la Colomea. Inundațiile care bântue adroape toată Europa meridională au pricinuit o catastrofă din cele mai îngrozitoare la Colomea, oraș situat la granița dintre Bucovina și Galizia, la un pod al drumului de fer. Podul de peste Prut, dintre stațiile Turka și Colomea, slăbit de unde furioase ale fluviului, s'a rupt la 15 Iunie tocmai în momentul —eră ora 12.42 din noapte—când trenul de Cernăuți Lemberg trecea peste dânsul. Locomotiva cu tenderul, vagonul de bagajiu, vagonul ambulanței și patru vagoane de parsoane—unul de cl. I, două de cl. II, și unul de cl. III—s'au prăbușit în valurile Prutului. Catastrofa ar fi fost cu mult mai mare dacă conductorul Prachnicki n'ar fi avut prezența de spirit ca, simțind nenorocirea, să trângă frina și ast-fel să micșoreze iușeala trenului, ceea-ce a făcut ca 5 vagoane de cl. III, în care se află grosul călătorilor, să nu fie țicite în valuri. Numărul victimelor omenești se urcă la 40, printre cari și un doctor militar căsătorit cu o fiică înainte la Cernăuți. Numărul raniților scoși dintre vagoane, este de 12, printre cari și un baron Löwenstein.

Din luna mare. *Dl. Faure*, președintele republicii franceze, va rentoarce în a doua jumătate a lunii lui august visita țarului la Petersburg; pentru speșele acestei visite s'a votat 500.000 franci. — *Imperatul Wilhelm* asemenea va rentoarce visita țarului, la finea lui iulie; escadra rusească face marș pregătiri pentru primire. — *Regina Angliei*, precum se știe, vră să renunțe la tron, în favorul moștenitorului, prințul de Wales. — *Regele Siamului*, împreună cu prima sa soție, cercetează capitalele din Europa, astfel a venit și la Viena și de acolo la Budapeșta, de unde a plecat la Varșovia. — *Prințul și prințesa Bulgariei* călătorește prin Europa; săptămâna trecută au fost la Paris, de unde s'au dus la Roma. — *Congresul internațional de medicină* la Moscova se va deschide în săptămâna viitoare; peste 30 de medici români s'au dus parte.

† **Dr. George Popa.** Din Viena primim înștiințarea, că dr. George Popa, asesor referent școlii la consistoriul gr. or. din Arad, deputat la sinod și la congres, autorul mai multor scrieri de valoare, unul din fruntașii Românilor din părțile aradane, a încetat din viață, după o boală lungă și grea, la Viena, în 4 iulie, în etate de 56 ani. Înărmântarea s'a făcut în 7 iulie, pe speșele consistoriului eparchial din Arad. Fiica sa, Irina ușoară.

Călinđaru! săptămânei.

Dumineca a 3-după Rosali.	Ev. defa Mateu, c. 8, v. 3, u. 10v. 4.			
Diua sept.	Calendarul vechiu	Călinđ. nou	Sorele	
Duminecă	29	(7) Petru și Pavel	11 Amelberg	3 37 8 3
Luni	30	† Sob. SS. Apostoli	12 Henric	3 38 8 2
Marti	1	Cosma și Damian	13 Margareta	3 39 8 1
Mercuri	2	Vest Precurateri	14 Bonaventura	3 41 8 0
Joi	3	Mart. Iachint	15 Imp. Apost.	3 42 7 59
Vineri	4	Păr. Andreu Crit	16 Walter	3 43 7 58
Sămbătă	5	Păr. Atan. și Anton	17 Alexiu	3 44 7 57

Proprietar, re-actor respunđător și editor:

IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)